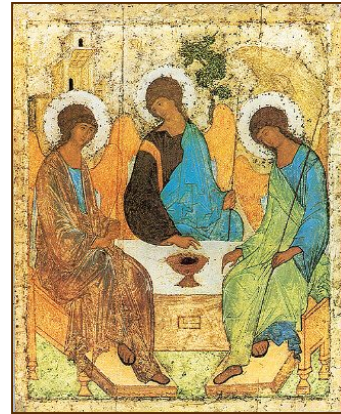

Drie-enige gemeenschap

God is liefde 2

Preek bij 2 Korintiërs 13:13 (ds. Jos Douma)

*De genade van de Heer Jezus Christus,
de liefde van God
en de eenheid met de heilige Geest
zij met u allen.*

Wie is God? Is Hij dezelfde als Allah? Heeft Hij iets met Boeddha? Is god misschien een innerlijke kracht, een spirituele energie die overal om ons heen is?

We leven momenteel in een tijd waarin er weer veel aandacht is voor religie. Religie is al bijna net zo'n interessant gespreksonderwerp geworden als voetbal en het weer. Op deze zondag 16 september 2007 wordt er bijvoorbeeld in – het door velen van ons zo geliefde – Groningen een foto-expositie geopend. 'Act of Faith' is de titel ervan. Er worden foto's getoond van geloofshandelingen. Het religieuze leven wordt in beeld gebracht: 'voor de poorten van het paradijs en van de hel', staat in een toelichting te lezen. Want religie heeft vaak twee gezichten: het verbindt en het rukt uiteen, het staat voor contact en voor conflict, het brengt intimiteit en extremisme met zich mee. Religie: dat is aan de ene kant een liefdevolle gemeenschap van mensen die hun Heer willen dienen en aan de andere kant twee vliegtuigen die zich in de Twin Towers in New York boren.

Wie is God? In een samenleving vol religie zal die vraag steeds vaker worden gesteld. Aan ons persoonlijk, als we gesprekken hebben met collega's op het werk, met burens in de straat, met de andere vaders die op zaterdagmorgen aan de rand van het voetbalveld staan. De vraag wordt ook aan ons als christelijke gemeenschap gesteld. "Wie is de God voor wie jullie gaan? Vertel het me, want ik ben op zoek naar God. Is jullie God misschien de god die ik zoek?"

Ik denk dat we dat allemaal wel herkennen, die momenten waarin we de kans krijgen om over onze God te spreken. En we herkennen denk ik ook allemaal de verlegenheid wel die we daar soms bij voelen. Hoe vind je de juiste woorden? Zal alles wat je zegt niet onbegrijpelijk voor de ander zijn omdat het een soort kerkelijk jargon is waar jij wel heel veel waarde aan hecht, maar waar die ander niets mee kan?

Ja, wat vertellen we als die vraag wordt gesteld: "Wie is jouw God?" Wat is het unieke van de God van de Bijbel die wij dienen? Wat maakt nu dat de Vader van Jezus Christus te midden van alle andere goden en afgoden en krachten en energieën uitblinkt?

--

In deze preek wil ik samen met u het waagstuk ondernemen om als antwoord te geven: "Hij is de drie-enige God van gemeenschap." En ik begrijp direct wat voor

bezwaren dat oproept. "Moet je nu uitgerekend met zo'n dogmatisch begrip als Drie-eenheid aankomen om te vertellen wie jouw God is? Dat begrijpt toch geen mens? Dat begrijpen kerk-mensen zelf al niet eens."

Klopt! En misschien is dat ook wel het eerste wat we moeten willen leren: dat hier niet zo heel veel te begrijpen valt, dat een discussie over de onmogelijkheid van 1 plus 1 plus 1 is 1 niet veel verder zal helpen, dat het meer om verwondering en aanbidding gaat, dan om een logisch betoog dat klopt.

Daar is een mooi verhaal over. Het gaat over Augustinus, een kerkvader uit de vijfde eeuw, die eens een boek aan het schrijven was over de Drie-eenheid. Augustinus ontmoette een kleine jongen op het strand. 'Wat doe je?', vroeg Augustinus 'Ik giet de Middellandse zee in deze kuil', zei het jongetje. 'Maar de zee past niet in een kuil', antwoordde Augustinus. En de kleine jongen zei: 'U verdoet uw tijd met dat boek over de Drie-eenheid. God past niet in een boek.'

Geen begrijpelijk en afgerond betoog dus als het gaat om de Drie-eenheid van God. Maar wel erover spreken. Want echt, het is zo belangrijk om te zien dat we als we spreken over de Drie-eenheid bij de kern zijn van de identiteit van de God van de Bijbel. De kern waardoor deze God zich onderscheidt van alle andere goden en afgoden die deze wereld rijk is. Hij is een God van gemeenschap. Hij is in zichzelf liefdevolle gemeenschap. Vader en Zoon en heilige Geest zijn geen optelsom van goden, maar een intense relatie waarin eeuwige liefde en eeuwige kracht en eeuwige genade stroomt. Drie-eenheid, Vader, Zoon en heilige Geest wil zeggen dat zij samen een en al liefde voor elkaar zijn.

God is liefde. Zo vat je dat heel kort samen. Met iets meer woorden: God, de God van de Bijbel, is liefdevolle gemeenschap, met Christus in het midden. Want dat hoort er direct bij: het gaat om de God die ons in Christus tegemoet komt, met zijn eeuwige liefde.

--

En wat ik nu wil doen is dit: ik wil aan de hand van een Bijbeltekst over de drie-enige God en aan de hand van een Bijbelse voorstelling van de drie-enige God van Hem getuigen. En ik stel me zelf even voor dat ik als predikant, als pastor een gesprek heb met iemand. Dat kan iemand uit de gemeente zijn, een pastoraal contact dus, want heel veel van de moeiten in ons geloofsleven hangen samen met het niet echt kennen van God zoals Hij is. Het kan ook iemand zijn die op zoek is, niet met de gemeente verbonden, maar wel geïnteresseerd. We zijn samen in gesprek. En de ander vraagt op een gegeven moment aan mij: "Wie is God nu volgens jou?" En ik zeg dan: "Mag ik daar even wat meer tijd voor nemen om te proberen onder woorden te brengen hoe ik Hem zie?" En de ervaring leert dat dat altijd mag! En dan heb ik dus ruimte om wat uitgebreider te vertellen over God en zijn liefde.

En ik pak er dan deze kaart bij. Op de rechterkant staat 2 Korintiërs 13:13. Op de linkerkant een afbeelding die niet met woorden maar in kleuren en vormen vertelt over de liefde van God. Eerst de woorden. Dan het beeld.

--

Een liefdevolle zegen (2 Korintiërs 13:13)

Aan het einde van elke kerkdienst stromen deze woorden ons leven binnen. Dat is heel bijzonder, als je daarbij stil staat. We zijn aan het einde van een kerkdienst, op de drempel van het dagelijkse leven met zijn vele ontmoetingen en confrontaties, zijn vele problemen en uitdagingen. En dan strekt God zijn armen uit om ons te omhelzen, om ons aan zijn hart te drukken, zoals de vader uit de gelijkenis dat doet met zijn verloren zoon.

De drie-enige God, Vader, Zoon en heilige Geest, die zo intens van elkaar houden, die zo intens gelukkig zijn met elkaar, die zo intens van elkaar genieten met een eeuwige vreugde – die God strekt zijn armen naar je uit om je te omhelzen.

Zoals in de tijd van het Oude Testament de priester dat deed met zijn opgeheven armen, als de tempeldienst voorbij was en het volk weer terug ging naar huis. Toen werden die woorden uit Numeri 6 gebruikt. Die gebruiken we vandaag de dag ook nog, maar we concentreren ons deze keer op de woorden van 2 Korintiërs 13:13.

Die woorden zijn een en al ontmoeting met de God die liefde is. Er staat niet in de eerste plaats een rechtvaardige rechter voor ons, niet in de eerste plaats een hoogverheven koning, niet in de eerste plaats een machtige schepper. Dat is God ook allemaal: Hij is ook onze schepper, onze koning, onze rechter. Maar als Hij ons zegent is Hij toch allereerst: 1) een genadige Jezus, 2) een liefdevolle Vader, 3) een Geest die eenheid scheidt.

--

1) Het woord genade beheerst het hele beeld. Het is het eerste woord. Genade. Het is zo'n beetje het eerste woord in alle nieuwtestamentische brieven. Het is het eerst woord van God in de kerkdienst: 'Genade is er voor u...'. Alles zit erin. In dat woord genade ontmoeten we de God die al van ons houdt terwijl we nog zijn vijanden zijn, de God die al onze zonden en tekortkomingen al vergeven heeft vanwege het bloed van zijn geliefde Zoon, de God die ons op het hart drukt om niet met onze lasten te blijven rond zeulen maar ze weg te brengen aan de voet van het kruis. Genade leert ons God als een gevende God te kennen. Niet een eisende God, die veel van ons vraagt, die ons overvraagt. Nee, een gevende God, die ons het goede gunt. Het is de genade die vergevende kracht heeft, en genezende kracht en bevrijdende kracht. Het is de genade die inhoudt: je kunt nooit iets doen waardoor God minder van je gaat houden, en je kunt ook nooit iets doen waardoor God meer van je gaat houden. Want zijn liefde is onvoorwaardelijk vanwege de genade.

Deze leren we kennen in Jezus Christus. Voor ons gevoel van orde en logica zou eerst over de Vader gesproken moeten worden: Vader – Zoon – Geest. Maar het gaat hier eerst over de Zoon. Christus en alleen Hij is de weg naar het hart van God. Alleen door Hem heen komen we in aanraking met Gods liefde. En als Hij ons tegemoetkomt, gaat in Hem de Drie-eenheid open naar ons toe. We mogen door Jezus delen in de verbondenheid van de drie-enige God.

2) In het midden van de zegenende woorden staat de liefde van God, de liefde die stroomt uit zijn Vaderhart. Want God is een Vader. Hij is Vader voor verloren zonen en dochters. Hij staat op de uitkijk.

Laatst hoorde ik in een preek over de verloren zoon dit kleine korte verhaal. Er komt in een drukke winkelstraat een meisje naar een politie-agent toe. Ze is met haar vader op stap maar ze is hem kwijtgeraakt. Nu loopt ze daar alleen. Ze schiet de politie-agent aan en vraagt: 'Hebt u een vader gezien die zijn kind kwijt is.' – Ze zegt dus niet: 'Ik ben mijn vader kwijt.' Nee: 'Hebt u een zoekende vader gezien?' Zo'n God is onze Vader: Hij zoekt ons, en Hij wil niets liever dan ons weer aan zijn hart drukken. En zijn liefde is er een van volledige overgave. Zijn liefde bracht Hem er zelfs toe om zijn eigen Zoon te geven om ons met Hem te verzoenen.

3) De Vader en de Zoon zijn door de Geest met elkaar verbonden. Er stroomt tussen de Vader en de Zoon eindeloos veel liefde. Heel intens zijn ze met elkaar verbonden. Jezus zegt het zo: 'Ik ben in de Vader en de Vader is in mij' (Johannes 14:11). En deze liefdevolle verbondenheid is de Geest, de heilige Geest. Als die woorden ons leven binnen stromen in de zegen aan het einde van de dienst, dan gaat de eenheid die de Geest tussen de Vader en de Zoon schept open naar ons toe. Dat is typisch het werk van de Geest: eenheid scheppen, verbondenheid creëren. Het is de verhoring van het gebed van Paulus in Filippenzen 2 vers 2: 'Maak mij volmaakt gelukkig door eensgezind te zijn, één in liefde, één in streven, één van geest.'

Zó komt God in die zegenwoorden dus naar ons toe. En zo leren we de God van de Bijbel dus als drie-enige God kennen. Een volkomen unieke God die een heel groot en diep Geheimenis in zich draagt. We noemen het Drie-eenheid, een woord dat zo in de Bijbel niet voorkomt, maar dat we gebruiken om in ieder geval niet te hoeven zwijgen over dat grote Geheimenis.

--

En als ik dat nu zo heb verteld, en heb getuigd van deze drie-enige God, dan kan ik de vraag stellen: "Kende je God al zo? Is dit wat jij ook dacht bij God? Of heb je een heel ander beeld van Hem?" Het is zo belangrijk om deze dingen te vertellen, want er zijn zoveel verwrongen Godsbeelden, zoveel levenservaringen die het ons moeilijk maken om God te zien zoals Hij werkelijk is, zoveel mensen die gebukt gaan onder het beeld van een eisende en straffende en grillige God, zoveel ook die God alleen kennen als de Heer die voor je zorgt en je zonden vergeeft. En dat is begrijpelijk als we ons Godsbeeld opbouwen op grond van onze ervaringen, en als we niet boven onze ervaringen willen uittstijgen. Maar dan loopt het hopeloos mis. We moeten ons Godsbeeld opbouwen op grond van onze ervaringen maar op grond van Gods openbaring.

En dan ontmoeten we dus een God die alles voor ons over heeft gehad, die alles wil geven wat we nodig hebben (we hoeven het niet te verdienen), die ons het eeuwige geluk gunt van het kennen van Christus. Hij is de God die liefde is. Hij is een God bij wie we thuis mogen komen, en als we thuis zijn merken we dat er iets gaat gebeuren met ons. Ons leven komt tot rust en begint juist dan op te bloeien. De genade, de liefde en de eenheid gaan ook ons eigen leven steeds meer kleuren. We gunnen de ander het leven en het licht in de ogen, we

verheugen ons er zelfs over als het de ander goed gaat. Dat is de genade. We krijgen de ander lief, zelfs onze vijand, en we zegenen hem of haar met Gods liefde. We zijn steeds meer op zoek naar verbinding met de ander, waar we eerder altijd het verschil zochten, het conflict, de oppositie. Want we hebben een nieuwe bron gevonden waaruit we kunnen leven, een bron die vaak dicht is geslibd vanwege moeiten en zorgen, vanwege conflicten en onderling onbegrip. En dan moeten we terug, altijd maar weer, naar het slot van de kerkdienst, naar de woorden die ons leven binnen kwamen stromen rechtstreeks uit het hart van God.

Ik zou u allemaal willen aanmoedigen om deze woorden uit 2 Korintiërs 13:13 echt mee te dragen in uw gedachten en in uw hart. Ze van binnen vaak te herhalen. Het zijn geen woorden die voorbehouden zijn aan een voorganger, maar iedere christen mag ze meedragen in het hart en vanuit dat hart de ander toespreken, de ander erin laten delen.

Dat is wat ik ook graag wil doen in pastorale gesprekken, in contacten met mensen die op zoek zijn naar God. Zodat ervaren kan worden dat God ons omhelst zoals een Vader zijn kind omhelst. Zodat we steeds meer gaan begrijpen met ons hart dat de drie-enige God om ons heen is, dat zijn genade en liefde en eenheid de ruimte zijn waarin we werkelijk kunnen leven.

--

Een liefdevolle uitnodiging (Rublevs icoon)

Wat we nu door de woorden van de Bijbel heen geproefd hebben, dat wil ik nu ook nog graag doorgeven door samen met u naar een Bijbelse afbeelding te kijken. Ik heb gekozen voor een icoon van de Russische iconenschilder Andrej Rublev die leefde in de 15^e eeuw. En zoals een Bijbeltekst erom vraagt dat je er lang naar luistert, om steeds weer iets nieuws te ontdekken en om de woorden je steeds meer eigen te maken, zo is dat ook met deze icoon.

Iconen hebben een belangrijke plaats in de geloofsbeleving van de Grieks-orthodoxe kerk. Daarbij moet die icoon niet aanbeden worden (het is niet een afbeelding die om aanbidding vraagt), maar wil de icoon je helpen om contact te krijgen met de afgebeelde werkelijkheid. Iconen zijn vensters op de werkelijkheid van God. Nou, daar is heel veel over te vertellen en over te leren. Nu gaat het me erom dat we door middel van deze afbeelding nog wat meer gaan aanvoelen van het geheim van de Drie-eenheid. Je zou deze icoon een theologische uitleg in kleur van dat geheim kunnen noemen. Zoals predikers het evangelie voor ogen proberen te schilderen met woorden, zo schrijven iconografen het evangelie in kleuren uit.

Wat zien we? En wat gebeurt er als we lang en liefdevol blijven kijken?

We zien drie engelen. Het zijn de mannen uit Genesis 18. Al heel vroeg in de traditie hebben christenen in die drie mannen een beeld van de Drie-eenheid gezien. Er staat dan ook in vers 1: 'De HEER verscheen aan Abraham'. En dan in vers 2: 'Abraham zag drie mannen'. En in vers 3 spreekt Abraham deze drie mannen in het enkelvoud aan: 'Heer, wees toch zo goed uw dienaar niet voorbij te gaan.' Of het nu echt waar is dat Vader, Zoon en Geest daar voor Abraham

staan, lijkt me niet zo zeker. Maar in elk geval heeft het christendom van oudsher deze drie mannen verbonden met de drie-enige Heer.

Ze zitten aan tafel. Van links naar rechts: Vader, Zoon en Geest. We beginnen even in het midden. Dat is de Zoon. Christus in het midden. Het blauwe kleed is een teken van zijn goddelijkheid, de bruine kleding van zijn menselijkheid en de gouden band over het bruine kleed is een teken van zijn koningschap. De Zoon kijkt naar de Vader die links is afgebeeld. Zijn kleding heeft een nauwelijks te benoemen kleur, lijkt wel transparant te zijn: Hij is de onzienlijke. Zijn rechterhand maakt een zegenend gebaar naar de Zoon. De engel aan de rechterkant verbeeldt de heilige Geest. De kleur groen van zijn kleding staat voor nieuw leven, voor groei. De Geest is gericht op de Zoon en de Vader.

Boven de hoofden – de gezichten zijn trouwens identiek: Vader, Zoon en Geest zijn één – zien we ook nog afbeeldingen. Boven het hoofd van de Vader een huis: het is het Vaderhuis dat veel woningen heeft. Boven de Zoon een boom: het is de levensboom, van hout, hetzelfde hout als waar het kruis van is gemaakt. En boven de Geest (heel onduidelijk, want de icoon heeft in de loop van de eeuwen beschadigingen opgelopen) zien we: een berg. Het is de berg van het gebed, waarop Jezus zich altijd terugtrok om te bidden.

En in het midden zien we dan een tafel met daarop een kelk met wijn. De rechterhand van de Zoon wijst er in een zegenend gebaar naar. Het bloed van Jezus, dat ons reinigt van onze zonden. En we denken als vanzelf aan het heilig Avondmaal waarin we de gemeenschap met Christus vieren en zo de verbondenheid met de drie-enige God.

Hoe langer je kijkt, hoe meer je gaat zien hoezeer ze alle drie liefdevol op elkaar gericht zijn, naar elkaar toe gebogen zijn, gemeenschap hebben. En je ziet dat er – hoe stil en intiem de sfeer van de icoon ook is – beweging is: van de Vader naar de Zoon, van de Zoon naar de Geest en weer terug. Een beweging met de klok mee. En als we dat gaan zien dan gaan we iets ontdekken. Want waar bevinden wij als toeschouwer ons? Wij kijken naar de icoon en we zien opeens die ruimte tussen de drie, die open is, er loopt een weg naar toe. En als we dat tot ons door laten dringen, wordt opeens duidelijk dat we worden uitgenodigd om binnen te gaan. We mogen deelnemen aan de drie-enige verbondenheid. We worden geroepen om te delen in de genade en de liefde en de eenheid van de Drie-enige.

Ziet u die uitnodiging? God is liefde! En wij worden uitgenodigd om in Gods liefde te zijn, om daar thuis te komen, om daar onze bestemming te vinden. De weg daarheen is niet gemakkelijk. Want die gaat via de kelk, via de wijn, via het bloed van Jezus. En dan zien we daar opeens ook nog die vierkante vorm in die tafel, of is het een altaar? Het is de plaats waar de overblijfselen van de heiligen worden bewaard die als navolgers van Christus gestorven zijn. Het is door lijden en zelfverloochening heen dat we binnengaan in de liefdevolle aanwezigheid van God.

--

Wie is God? In een tijd waarin religie weer belangrijk is geworden, bijna net zo belangrijk als voetbal en het weer, zal die vraag door ons als christelijke

gemeenschap opnieuw beantwoord moeten worden. En om dat antwoord te leren geven komen we samen in de kerk, komen we samen in onderlinge ontmoetingen. En we vertellen elkaar over de God die liefde is. De unieke God, de Drie-enige die we niet begrijpen maar over wie wij ons verwonderen. En we zeggen het tegen elkaar: deze God nodigt je uit om deel te krijgen aan zijn liefde. Kom binnen! Dat is zijn uitnodiging. Kom thuis! Dat is zijn verlangen.

En ik merk in mijn eigen leven hoe moeilijk het is om aan die uitnodiging gehoor te geven. Want het leven slokt me op. Er is zoveel om te doen, zoveel om aan te denken en zo weinig werkelijke ruimte om te luisteren naar de zegenende woorden en om te kijken naar de liefdevolle uitnodiging.

Maar nu, hier en nu, op dit moment, klinkt de uitnodiging, straalt de uitnodiging, wenken Vader, Zoon en Geest mij en u naar binnen om deel te krijgen aan het eeuwige leven, om deel te krijgen aan de eeuwige liefde...

Gebed: Dank U Heer, voor uw liefdevolle uitnodiging. U bent zo vol van verbondenheid en liefde, zo vol kracht en leven, zo vol eenheid en genade, het wordt ons haast te veel. En tegelijk voelen we in ons binnenste ook de drempels, de blokkades waardoor we het moeilijk vinden om te komen. Neem ze weg, Heer, genees ons en bevrijd ons. En leer ons met Psalm 23 mee te bidden: U nodigt mij aan tafel, u zalft mijn hoofd met olie, mijn beker vloeit over. Heer, schenk ons allemaal dat leven, dat eeuwige leven. Uit genade, in Jezus' naam. Amen.

Handreiking voor de liturgie

Psalm 84:1,3,6

Het evangelie van Gods wet (Psalm 119:89-105)

Psalm 105:2,3,5

Gebed

Schriftlezingen

- Genesis 18:1-5

- 2 Korintiërs 13:11-13

- Filippenzen 2:1-5

Kerkboek Gezang 139:3,6

Preek

Gebed

Kerkboek Gezang 107:1,2,3,4 en Gezang 108 (oud GK 29 en 41)

Voorbeden

Collecten

Gereformeerd Kerkboek Gezang 161:1,4 (oud NG 82)